Вся історія людини — це історія її кохання.

Джек Лондон

I

Микола Булига, як і всі його товариші-космонавти, людина особливо пунктуальна. Ну, а сьогодні… Він був готовий до поїздки рівно за годину! Це, звичайно, свідчило про особливе, сказати б, виняткове хвилювання. Та й хто, скажіть, не хвилювався перед одруженням? Ось по нього рівно через тридцять дев’ять хвилин заїде Талія, і вони відправляться до Палацу радості, щоб там запевнити і себе, і весь світ… Красивий ритуал, от тільки даремно так встановили, що саме наречена мусить закликати: ходім! Воно, звичайно, має свій сенс: цілковита воля, можливість передумати в останню мить Але коли б не цей звичай, він би на крилах до неї полетів!

Раз у раз поглядаючи на годинника, Микола пружним кроком ходив по великій світлій залі, і радісне передчуття розпирало йому груди. Зупинявся проти дзеркала, торкався гребінцем свого чорного непокірного чуба, поправляв краватку і знову ходив.

Так, так, вона буде… за двадцять одну хвилину, о, вже двадцять, дев’ятнадцять… Ну що ж, у нього давно вже готовність номер один!

Талія… Люба, мила, хороша… Хороша? Прекрасна, чарівна дівчина! Як вона вчора милувалась тією кві-ткою! Нюхала, розтирала голочки своїми ніжними пальцями і все повторювала: "Тривіум Харонтіс, Тривіум Харонтіс…" Так, він дотримав своєї обіцянки. Сказав — привезу квітку з Марса і привіз. Правда, ця голуба колючка мало схожа на квітку, замість цвіту на ній якісь сині пухирчики, але запах справді неземний. Порівняти його ні з чим. Та й ховалася ж ця рослина під бурим марсіанським камінням…

Так… Тринадцять хвилин залишилось. А які троянди вона подарувала тоді, перед стартом! Ті троянди, власне, й познайомили їх. І хто зна, що він уперше побачив тоді, — чи троянди, чи її очі… Серед величезного натовпу проводжаючих він одразу виділив дівчину з трояндами. Еге, от тобі й квіти… Було мало часу, занадто мало, щоб, блукаючи гамірливими вулицями міста, говорити всякі милі дурниці, наближаючись до головного. Вічність викраяла для них буквально кілька хвилин. І цього було досить. В одну коротку мить він усвідомив, що ця дівчина з трояндами — саме та, яку очікував, та, якої не вистачало для цілковитого щастя, без якої не можна жити.

— Як тебе звуть?

— Талія, Миколо.

— Ждатимеш?

— Ждатиму.

— Я привезу тобі квітку з Марса!

— Ждатиму, ждатиму…

Вони ще встигли обпекти собі губи поцілунком, коли товариші потягли його до вертольота. Ще з люка ракети хотів побачити її — й побачив. Талія була поруч, перед очима, Талія була в серці… Усі довгі місяці польоту крізь космічні глибини вона зігрівала йому душу. "Ждатиму". І діждалася. От він і повернувся й привіз квітку.

Талія… Тепер він її жде. Отак в чеканні й життя минає, кожен чекає свого щастя, і добре, коли воно не запізнюється.

Три хвилини!

Певне, вона саме виходить з вертольота на даху. Так, підійшла до ліфта. Зайшла в кабіну. Торкнула кно-пку. Глянула в дзеркало — кабіна проскочила поверхів десять. Ще десять, ще… Стоп! Дев’яносто дев’ятий…

Микола кинувся до дверей, щоб відчинити саме в ту мить, коли вона підніме руку до дзвоника. Так… Пі-дійшла!

Відчинив двері — нікого.

Промигнула кабіна ліфта. Забула поверх?

Почекав ще п’ять хвилин — ні слуху ні духу. Відчував, як наростає тривога, передчуття чогось катастрофічного, якогось горя, відчував, але терпляче ждав. Зрештою, буває через якусь дрібницю… Та коли минуло цілих півгодини, він не витерпів і підійшов до екрана відеофону. Рука йому тремтіла, коли набирав її символи.

На екрані з’явилось її веселе обличчя. Вона вдома!

— Здрастуй, Миколо! Що поробляєш? Чим займаєшся?

Голос безтурботний, так, наче нічого й не сталося.

— О, та ти кудись зібрався! Може, скажеш куди, якщо не секрет?

Його наче окропом ошпарило.

— Ти глузуєш з мене, Таліє?

На обличчі в неї щирий подив.

— Я тебе образила? Ну, скажи, любий, образила?

— Невже ти не розумієш, що ці запитання недоречні? Раз ми домовились…

— Що ти маєш на увазі?

— Ну, це вже, знаєш, занадто…

— Миколо, любий мій, ну, не ображайся, прошу тебе, благаю! Скажи — про що ж ми домовились? Не стій, сядь, сядь, отак, тепер кажи.

— Невже ти забула? Про Палац радості.

Він бачив, як вона спаленіла.

— Про Палац радості? Вперше чую… Приїзди — поговоримо.

Спантеличений, Микола Булига поспішив до неї. Вона була наче така сама, як і вчора. В її очах сяяло щире захоплення, голос дзвенів радістю, і коли знайомила з батьками, і коли розмовляла з ним наодинці.

Поїхали гуляти. Побували й біля Колони загиблих космонавтів.

— Ми ж учора отут, на цьому місці, домовились…

Талія подивилась на білий мармур Колони, на бронзові постаті зореплавців і тихо сказала:

— Можливо… Знаєш, Миколо, мабуть, радість зустрічі запаморочила мене, оглушила… Ти не гнівайся, любий, ти ж знаєш, що я… Поїдьмо до Палацу завтра, згода?

У відповідь він міцно поцілував ЇЇ. Решту дня провели нерозлучно. Разом пообідали, побували в ілюзіоні, слухали музику. Прощаючись, Микола нагадав:

— Завтра ж не барися!

Наступного дня повторилось те саме! Знову Микола хвилювався, чекаючи на Талію, знову раз у раз по-глядав на годинника і все уявляв, як вона переміщується в просторі. Піднімається ліфтом на свій дах, сідає у вертоліт. Машина швидко несе її понад призмами, кулями й пірамідами хмарочосів… Ось Талія вийшла на його даху. Ліфт відраховує поверхи… Дев’яносто дев’ятий! Бідолашний Булига вискочив у хол… І нікого не побачив.

Це вже було зухвальство. Чи вона вважає його дурником? А ще прикидається щирою… От тобі й Триві-ум Харонтіс… До речі, що означають ці слова?

Микола підійшов до відеофону, зв’язався з Картотекою знання, і скрипучий голос повідомив:

— Тривіум Харонтіс — назва місцевості на Марсі — Перехрестя Харона, міфологічного перевізника в підземне царство…

Різко вимкнув апарат, пройшовся в задумі по голубій підлозі, поглянув на годинника і, знову підійшовши до відеофону, замовив собі місце в ракеті, яка сьогодні відправлялась на Місяць. Полегшено зітхнув, розправив плечі. До товаришів у Космоцентр! А Талія… якесь легковажне дівчисько…

II

Минали роки. З Талією робилося щось дивовижне, але космонавт Булига про те нічого не знав, та й знати не хотів. Скориставшись

першою ж нагодою, він у складі великої експедиції відправився в далеку міжзоряну мандрівку. Це був перший стрибок людства до сусідньої зірки — Проксіми Центавра. Хто його знає, чи домага-вся б Микола Булига, щоб його зарахували до цього зоряного екіпажу, коли б його особисте життя склалося інакше. А так… Він, звичайно, нікому не говорив про це, навіть собі не признавався, що ним керують особисті мотиви. А насправді домігся участі в цьому польоті саме через те, що хотів забути підступну дівчину, кохання до якої палило йому серце. Нехай остудять його глибини космосу, хай зарубцюються рани. Та й вона хай від-чує, яке кохання відштовхнула, яким почуттям знехтувала. Корабель їхній мчить із субсвітловою швидкістю, і поки тут, на борту, мине дев’ять років, — на Землі пройде тридцять дев’ять. Саме так розрахована програма їхнього польоту. Ага, їй було сімнадцять… Коли експедиція повернеться, їй буде п’ятдесят шість! Ну, а він по-старшає тільки на дев’ять років…

Микола ретельно виконував свої обов’язки — а чергування біля Головного пульта забирало багато енергії — і таки мало-помалу заспокоївся. Через кілька тижнів рідна Земля зникла з поля зору, і все, що відбувалося на ній, подаленіло не лише у просторі, а й у свідомості: огорнулося серпанком, почало розмиватися, втрачаючи чіткі контури… І троянди, і Талія, і голуба колючка Тривіум Харонтіс — наче снилися… Звичайно, в найдаль-ших зонах пам’яті всі ці враження зберігались, але свідомість вирішила занедбати ці зони, і сигнали звідти над-ходили все слабші й слабші, наче від якихось надзвичайно далеких світів.

Ці сигнали не посилились навіть тоді, коли ракета, пройшовши афелій своєї орбіти і виконавши складну програму досліджень планет Проксіми. повернула до Сонячної системи. Як тільки на екрані локатора нарешті проступив диск рідної планети, Микола зробив потрібні підрахунки, перевірив курс, та й тільки. Навіть не зі-тхнув.

Після посадки на Місячному космодромі Булига хотів деякий час побути в місті Коперник: йому кортіло покупатися у штучній, поки що

єдиній на Місяці річці. Але керівник експедиції пообіцяв відпустки лише після того, як вони закінчать свій звіт на Землі.

— В Дніпрі все-таки краще купатися, — усміхнувся він. — Ви ж, здається, з його берегів?

— Так. Але ж тут тяжіння…

— Нічого-нічого, ви ще молодий, Миколо, треба гартувати м’язи.

Ну, що ж, дисципліна, обов’язок — мусив летіти. Та й зрештою цікаво поглянути на рідне місто через тридцять дев’ять років. До речі, космонавтам важко було звикати до календарного парадоксу. їхня мандрівка продовжувалась дев’ять років (за годинником, встановленим на ракеті), отже, зараз повинен бути 2009 рік. Бу-лига ввімкнув приймача, настроїв на київську хвилю, і в рубці Головного Пульта пролунало:

— Говорить Київ. Послухайте програму передач на сьогодні, двадцяте травня дві тисячі тридцять дев’я-того року. Підживленню цукрових буряків — пильну увагу. Репортаж…

Микола крутнув верньєром, приймач вимкнувся. Дві тисячі тридцять дев’ятий!

Аж тепер Микола зітхнув. І це було філософське зітхання: мовляв, які дива діються на білому світі!

Переліт з Місяця на Землю зайняв лічені години. Микола слухав і не чув розмови своїх товаришів. Його чомусь не захоплювало навіть таке визначне досягнення їхньої експедиції, як запис біострумів на одній із дванадцяти планет системи Проксіма. Вони сперечалися на тему: чи належить енцефалограма розумним істотам, чи ні і чи вдасться її

розшифрувати. А Микола відчув, що його хвилює наближення Землі. Несподівано — от же цілком несподівано! — защеміло серце...

Посадка на старому, давньому космодромі.

Микола поглянув на строкате людське море і... заплющив очі. Не може бути! Розплющив і знову поба-чив дівчину з трояндами. Он вона пробивається наперед, обережно піднявши квіти вгору. Молода, гарна і... дуже схожа на Талію! Як дві краплі води. Той же погляд — гарячий, визивний, молодечо-зухвалий...

Микола не може одвести очей, ступає наче загіпнотизований на край помосту і — падає. Його підхоп-люють дужі руки, і ось він уже стоїть перед цим дивним з’явиськом — дівчиною з трояндами. В роті йому пе-ресохло, дух забило.

— Ви... ви... — Він хоче щось сказати і не може. "Дочка! Це її дочка! — промайнуло в голові. — Але ж яка схожість! Цікаво, чи й зона прийшла?"

— Миколо. — тихо обізвалася дівчина. — Я — Талія і я знову принесла тобі троянди...

— Талія? Дочка Талії?

— Ні, я та сама Талія...

О космос! Микола подумав, що божеволіє. Якось дивно озирнувся навколо. Та сама Талія...

— Візьми, любий, троянди, але не привозь більше тих голубих колючок...

— Тривіум Харонтіс? А до чого тут…

Микола вхопив її в обійми, та так міцно, що троянди попадали їм під ноги.

III

— Коли ти тоді так раптово розірвав наші стосунки, — говорила Талія, поглядаючи на Миколу веселим оком, — я сумувала… три дні.

— Усього три дні? — з жалем у голосі перепитав Булига. — А запевняла…

— Розумієш, я просто забула.

— Забула?!

Миколине обличчя почервоніло від образи. Бач, на скільки вистачило їй почуття!

Він висмикнув руку з-під її ліктя, зупинився, вхопився за чавунний парапет і тоскно поглянув на річку. Дніпро спокійно плескався об граніт набережної, великий білосніжний корабель, наче лебідь, легко плив проти течії. Микола зціпив зуби. Ні, таки йому не щастить у коханні… Втопитись? Відчув, як напружились м’язи, готові до стрибка. А що? Шубовсть — і по всьому. Е, ні, дурниці. То колись… були м’якушки. А до чого тут м’якушки? Хіба вони були не такі самі люди?

— Я… Ну, як би тобі сказати? — Талія поклала руку йому на плече. — Я була захворіла. Втрачала пам’ять. День за днем втрачала. Не пам’ятала сьогодні, що було зі мною вчора. Наче стиралися записи в нерво-вих клітинах. Протягом дня все пам’ятаю, а після сну — нічого. Минуло три дні, і я вже не знала про наше зна-йомство — нічогісінького не знала!

Булига співчутливо поглянув на дівчину. Полегшено зітхнув. Виходить, вона…

— І головне, що я сама цього навіть не підозрювала. Мама помітила. Спитала про тебе. Я знизала плечи-ма: який Микола? Вперше чую! Спочатку вона подумала, що ми посварилися, а потім, коли я забула виконати якесь її доручення, почала придивлятись до мене уважніше, її побоювання підтримав батько. Переконавшись, що зі мною щось негаразд, вони, звичайно, звернулися по допомогу до медицини. Психіатри, невропатологи, фізіологи, терапевти — хто тільки не займався моєю хворобою! І ніхто нічого не знаходив. Здорова, цілком здорова! І це була чистісінька правда: я почувала, себе здоровою, дужою, життєрадісною. Але сьогодні я не пам’ятала, що було вчора.

— Так що… — перебив Булига, — завтра ти знов про мене забудеш?

— Ні, любий, — усміхнулась Талія, — тепер уже не забуду… Але дай мені доказати.

Довго вони ходили понад Дніпром, і Талія розказувала дивовижні, часом смішні, а часом і сумні речі. Минуло три роки, і Талія почала збиратись вступити до інституту. Вона зовсім забула, що вже кінчала інститут, а коли мама показала їй диплом,— тільки знизала плечима. Почала вчитися в інституті і… не змогла. "Вчора" для неї не існувало. Те, що вона добре засвоювала сьогодні, наступного дня не пам’ятала нічого.

Нарешті разом з матір’ю вони здогадалися, в чому тут річ. Талія молодшала! Час для неї йшов у зворот-ному напрямі: 17, 16, 15, 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6… П’ятилітньою дівчинкою підстрибом побігла до школи, та вчитися не могла. 4, 3, 2, 1… Цілі інститути — великі наукові колективи — стежили за цим феноменом. А бать-ки з сумом чукикали дитину, яка не росла, а все меншала. Ніяких надій на порятунок не було. Ніхто ж не знав причини цього парадоксального процесу.

— І зараз невідомо? — спитав Микола.

— Тепер ми знаємо, я пригадала…

Процес омолодження, або, як його назвав один дисертант, мінусовий ріст продовжувався аж до самісінького дня народження. То був переломний день. Батьки чергували біля люльки невідступно й були настільки нервово виснажені, що перед світом, сидячи, обоє задрімали. Уранці перелякано схопилися й… побачили, що їхня Талюся жива й здорова, ворушить ручками й ніжками.

З того часу почався плюсовий ріст, біологічний маятник організму дівчинки хитнувся у зворотному на-прямі. Талюся набирала вагу, почала сміятися, водити очима за пальцем, пізнавати тата й маму… Роки приносили радість сім’ї, друзям. 1, 2, 3, 4… Знову почала ходити до школи. Тепер уже вчилася не те що добре,— краще за всіх! "Знаєте, мамо, — хвалилася, стрибнувши їй на коліна, — мені все так легко дається! От неначе воно мені знайоме…" Після першого класу її перевели до третього, потім до п’ятого… Школу закінчила з від-знакою, і вчителі говорили про неї, як про особливо обдаровану дівчину.

Якось, переглядаючи фотографії, побачила себе — колишньою — і поспитала в матері: "Хіба в мене була сестра?"

Напередодні повернення Булиги із зоряної мандрівки Талія пригадала все. Тривіум Харонтіс! Ось у чому криється таємниця! Тоді вона нюхала цю марсіанську квітку, навіть розтерла в пальцях кілька голубих колючок. Певне, сік потрапив у кров… "Це зілля забуття", — сказала Талія матері, поклавши на стіл прозору пластмасову коробку, в якій зберігалася та голуба колючка. Мати поглянула на ставну постать дочки і усміхнулася: "Це квітка юності!"

Коли Талія закінчила розповідь, Микола довго мовчав. Тільки поглядав блискучими очима на свою коха-ну, втішався її поставою, ходою, пив її красу.

— Ой, а яка я була смішна в другому дитинстві! Мати розповідає… Та ось поїдьмо до нас у гості, сам від неї почуєш!

Хвилин через десять вони вже заходили до її квартири. В просторому холі їх привітно зустріла мати, ще досить бадьора, як на її роки, жінка. Талія раптом відступила на крок, злякано сплеснула в долоні:

— Мамо! Що то ви…

— Це Тривіум Харонтіс, — усміхнулась мати, розтираючи в пальцях голубу колючку. — Квітка моло-дості!